

Posudek oponenta na diplomovou práci Lucie Priknerové *Intervence USA v Iráku v roce 2003 jakožto příčina roztržky mezi členskými státy NATO*

Kolegyně Priknerová napsala práci, jejíž hlavní tezi bychom před deseti či více lety snad mohli označit za konvenční, ale dnes by si snad mohla zasloužit přívlastek odvážná či revizionistická.

Hlavní teze práce lze stručně shrnout tak, že George W. Bush, jehož autorka charakterizuje vcelku vtipně a dle mého názoru i případně jako „intuitivního realistu“, byl mnohem racionálnější, než si Evropa představovala. Hlavním motivem útoku na Irák nebyl podle autorky ani strach ze zbraní hromadného ničení, ani snaha demokratizovat Blízký východ, ale kalkul počítající se získáním Iráku coby rozsáhlého pozemního předpolí pro svou hlavní prioritu – boj proti terorismu. Podle autorky tak byl Bushův strategický záměr racionální a odpovídal „změněnému bezpečnostnímu prostředí po 11. září“, Bush ovšem selhal ve dvou bodech – v komunikaci (přesvědčování spojenců) a ve vlastním vojenském provedení akce.

Chápu jako poněkud problematické, že autorka ono „změněné bezpečnostní prostředí“ dostatečně necharakterizuje, čímž se v jejím výkladu stává někdy až poněkud tautologicky zkrátka tím, na co reagoval George W. Bush. V důsledku této chabé konceptualizace se nemůžeme zbavit námitek: Je skutečně adekvátní strategií reagující na nadnárodní teroristickou síť obsazení cizího státu, nota bene státu, který této síti neposkytoval zázemí a spíš ji sám mohl vnímat jako hrozbu? Potřebuje takový boj tak robustní pozemní předpolí a představuje pro takový boj okupace již druhé rozsáhlé země skutečně pomocí, anebo spíše zátěž? Zejména za situace, kdy je evidentním cílem teroristů eskalovat konflikt mezi USA a islámským světem (a přeměna tohoto islámského světa), nepředstavuje podobná vojenská akce spíše to, co může teroristické síti pomoci realizovat její cíle? A konečně (abychom se dostali mimo rámec realismu nejen typem diskutovaného aktéra, ale také typem kladených otázek), na základě čeho lze obhájit legitimitu takové akce – tedy toho, že vystavíme nějakou zemi a její obyvatelstvo válce kvůli hrozbě, která s touto zemí *vůbec nesouvisí*? (A v důsledku toho: byl-li toto skutečně Bushův motiv, nebylo komunikační selhání, jež autorka popisuje, vlastně nezbytné?)

Na okraj poznamenejme, že autorka má poněkud specifické chápání slova důkaz, kdy v některých případech označuje za „důkaz“ své teze i fakta, které ji rozhodně nedokazují – tak např. „důkazem“ toho, že USA a jejich establishment nechystaly ofenzivní vojenskou politiku vůči okolnímu světu a nečekaly napadení teroristy, je zkrátka to, že se teroristům podařil jejich útok 11. září (s. 21-22), na s. 53 zase autorka uvádí, že absence důkazů o iráckých zbraních hromadného ničení „může být důkazem“, že Bush pokládal za výhodné vstoupit do Iráku pouze kvůli získání území (aniž by zde zohlednila, že to „může být důkazem“ právě tak pro jiné motivy, např. ideologické).

Je třeba vysoce vyzdvihnout, že autorka prostudovala značné (z hlediska podobných prací snad i nadprůměrné) množství odborných prací ke svému tématu. Práci s literaturou v zásadě zvládla, jakkoli se v textu někdy zdá, že až příliš překotně přepíná mezi teoretickými koncepty a empirickou materií, což někdy dává textu čtenářsky obtížnou hutnost. Mezi texty, které naopak teorii a empirii oddělují natolik, že se skoro zdá, že teorie představuje úvodní „nutné zlo“ nepotřebné pro další práci v textu, je tento přístup nicméně živou vodou. Za poněkud problematický považuji skok mezi debatou na téma rovnováha moci v mezinárodních vztazích a rovnováha moci uvnitř státu na s. 53-54, kdy autorka telegraficky konstatuje, že „*rovnováha moci je prvek, který z demokracií činí nejlepší možnou formu vládnutí, protože je v ní ošetřeno balancování zájmů centrálního vedení a dalších částí*“, aniž by rozvedla, že jde o poněkud jiný typ rovnováhy. Někdy autorka v neshodě s celkovým stylem práce přejme rétoriku svého zdroje, což působí rušivě, nejvýrazněji to vidíme na s. 31-32, kdy najednou v textu překvapí věta shrnující Sorosovo polemické vyrovnání s americkými neokonzervativci. V zásadě je ale práce psána kultivovaně. Z formální stránky ještě poněkud překvapí uvedení titulního listu v obsahu.

Text bezpochyby splňuje nároky kladené na tento typ prací, ba v některých ohledech je standard zásluhou evidentního a oceněníhodného zaujetí autorky pro své téma i překonán. Vzhledem k jiným problematickým momentům nicméně navrhuji hodnotit práci známkou *velmi dobře*.